

Overhoekjes

In dit nummer houdt De Vlinderstichting een pleidooi voor een gefaseerd maaibeheer, een beheer waarbij in gemaaid graslanden regelmatig stukjes over blijven staan. Maaien van hooiland is van grote betekenis voor de flora, maar door regelmatig delen ongemaaid te laten zouden ook de aantallen van veel soorten insecten hoger kunnen zijn.

Op het eerste gezicht is dit een logisch pleidooi, maar in feite is het vast niet wat De Vlinderstichting echt wil. Wat zij en eigenlijk iedereen wel wil is een kleinschalig landschap met overal rommelhoekjes, resten puin, soortenrijke bermen, hellinkjes waar af en toe een schaapskudde of een koe aan de pin overheen gaat, zoals dat nog in Frankrijk is te vinden. De daarbij behorende overdaad aan vlinders, geelgorzen, orchideeën enz. is voor velen een belangrijke reden om in het buitenland op vakantie te gaan.

Natuurlijk zouden bij de huidige stikstofdepositie veel van die vergeten hoekjes in Nederland met vooral bramen, brandnetels en dergelijke overgroeid raken, en is er ook geen vee om daar iets aan te doen. Door de economische ontwikkeling wordt vee alleen binnen rasters gehouden en door de verdroging ontbreken kwelhoekjes.

Het Nederlandse netheidssyndroom maakt dat ook in het buitengebied, en zelfs in de natuurgebieden, alles een zorgvuldig uitgedachte bestemming dient te hebben. Een vergeten hoekje dient ingericht te worden, en in de natuur dienen resten van menselijke invloed keurig opgeruimd te worden, ook als wat resten puin of een stukje betonverharding nu juist de enige aantrekkelijke plaatsen waren voor hagedissen om te zonnen.

En dus komen er reacties om rommelhoekjes dan maar planmatig vast te stellen, en dat heet dan bijvoorbeeld gefaseerd maaibeheer. En is ten behoeve van vleermuizen, uilen en spoken de oprichting van de "Vereniging tot behoud van de Nederlandse ruïnes" nog slechts een kwestie van tijd.

De tegenpool van deze benadering wordt gevormd door grote natuurlijke landschappen. Gebieden waar niet meer te zien is dat het vee binnen rasters loopt en "dus" geheel natuurlijk zijn. En waar de aanname is dat een hoge soortenrijkdom in deze gebieden hersteld kan worden door de mens geheel buiten te sluiten; gesteld dat de waterhuishouding weer geheel natuurlijk gemaakt kan worden, en de luchtvervuiling tot aanvaardbare proporties wordt terug gebracht. In Nederland wordt terecht zeer enthousiast gereageerd op de huidige successen in de natuurontwikkeling. Zie als voorbeeld het artikel over Meinerswijk in dit nummer. Veel zeldzame soorten keren immers terug. Maar daarbij past wel een kanttekening. Te vaak wordt vergeten dat met name buiten dynamische gebieden als de kust en de rivieren herstel van een zeer hoge diversiteit eeuwen zal duren, gesteld al dat die hoge diversiteit mogelijk zal zijn zonder invloed van de mens. Natuurlijk zijn de natuurlijke processen zeer de moeite waard en is de vestiging van soorten soms specta-

culair, maar wie in Europa op vakantie gaat zal meestal tot de ontdekking komen dat op veel plaatsen de soortenrijkdom juist samenhangt met het menselijk gebruik in heden of verleden. De pioniersoorten in natuurontwikkelingsgebieden doen het goed, vooral allerlei plantensoorten. Maar de soorten van stabiele, zeer gevarieerde landschappen gaan in Nederland nog steeds achteruit. De Ortolaan is in Nederland inmiddels uitgestorven, diverse soorten parelmoervlinders eveneens. Het zal zeer lang duren, gesteld dat het zal gebeuren, eer deze soorten terug keren in door natuurontwikkeling ontstane gebieden, en dit geldt eveneens voor de kieskeurige plantensoorten van subtiële milieugradiënten. Daarbij dient ook bedacht te worden dat de meeste natuurontwikkelingsgebieden nog te klein zijn. Nergens is er bijv. een "grote eenheid" met een compleet beekdal inclusief de infiltratiegebieden van het water, of wordt een hoogveen geregenereerd met een randzone tot aan de omringende beekdalen. In het kleine Nederland zijn, zeker met ons gewaardeerde poldermodel, deze wensen ook haast niet te realiseren.

En dan zullen we ons moeten beperken tot de verwachting dat een gefaseerd maaibeheer, mits met verstand toegepast, zinvol is. En dat grote natuurlijke landschappen, zij het minder groot dan we wellicht zouden wensen, eveneens een verrijking van de Nederlandse natuur zullen zijn.

De redactie

